

Um maktsjúku og heimsspeki

Ein viðmerking til Jørmund Vágadal

Tað er ikki lætt at siggja um Jørmund Vágadal í greinini í Dimmalætting seinasta leygardag tosar sum figgjarstjóri á Fiskasøluni ella lóðir til eitt komandi lögtingsval. Sama ger, loyvt má vera at rætta nakrar beinleiðis villur.

Talan er ikki um at áleggja eitt eykagjald til flakavirkini. Talan er um, hvør skal gjalda tað ógvuliga stóra prisfall, sum ein trekur heimsmarknaðin, serliga fyrri teimum framleiðslum, sum Fiskasølan hevur bygt á, hava ført við sær.

Higartil hevur bara verið ein møguleiki, og tað var at antin fiskimenn og skip ella landskassin gildu eitt prisfall. Við eini broyting í lögtingslóginu um ráfiskagrunn (løgtingslóg nr. 37 frá í ár) hevur ráfiskagrunnurin nú fingið heimild at lata flakavirkini bera ein part eisini. Hetta er tó bert ein ógvuliga lítill partur enn,

tá sammett verður hvørja trygd skipini hava.

Sum nevnt er marknaðurin fyrri fiskavörum við høgum prisi sera trekur í løtuni, men hinvegin er nógv, sum bendir á, at Føroya Fiskasøla hevur verið alt ov sein á sjóvarfallinum at verja seg móti tí ovurstóra prisfalli, sum er komið seinasta hálva árið.

Hetta prisfall merkir, at meðan at roknað varð við at tað kostaði uml. 20 mió. um árið í studningi til ráfiskagrunnin at halda fiskaprisinum, í august, sept. 1987 tá landsstýrið gjørdi uppskot til figgjarlóg liðugt, so togar kostnaðurin nú móti teimum 200 mió., um einki verður gjørt.

Hetta ovurhonds stóra prisfall hava selufeløg okkara ikki verið før fyrri at ávarað landsins myndugleikar um, so at lagt kundi verða út fyrri tí góðari tíð.

Tað er ringt at saman-

heilt hevur lagt ábyrgdina frá sær tá tað kemur til fleiri nýggj fiskasløg annars, m.a. í høvuðsheitum svartkjaft. Nú fáa vit so prógv fyrri, at hon ikki hevur góð evni — vit vita ikki um hon vil — at meta um marknaðin og serliga um framtíðarlagnuna hjá høvuðsframleiðslum sinum.

Sama hvørjar orsøkirnar eru, so kan ein politisk leiðsla við ábyrgd ikki liva við, at fiskur okkara verður seldur á ein tilikan hátt, at fiskimenn ella skip, ella landskassin

verður nýttur sum harmonika i tað mót vit her siggja.

Løgtingslógarbroytingin nevnd omanfyrri er bert ein lítill roynd at draga flakavirkini, sum eru tey einastu, sum kunnu ávirka selulíðið eitt sindur, upp í harmonikuna. At nevndin fyrri ráfiskagrunnin umsitur eftir tí nýggju lögtingslóginu kann valla kallast at seta lögting og fólk til vikis, sum Jørmund Vágadal leggur tað út í Dimmalætting 2. juli 1988.

Atli P. Dam

Rættleiðingar

til greinina hjá Karl Johan Nielsen um óljóðskanningina á Glyvursnesi og kanningar hansara í Vágum.

Í samband við brotið um tær 50 mátingarnar (byrjar niðast í øðrum teigi á fyrstu síðu) er í sama broti (niðast í triðja teigi) komið at standa ½ km frá teirra flogvølli. Tað rætta er 1,2 km frá teirra flogvølli. Brotið skal so státt vera soljóðandi:

Tá eg hevði gjørt 50 slíkar málingar og samanbar tær við ljóðmyndina hjá Flogvallarnevndini, var onki samsvar yvirhefur. T.d. uttanfyri Kommunuskrivstovuna í Miðvági, t.e. 4,5 km frá flogvøllinum og svarar til Mazda uppi á Hálsi í Havn, máldi eg 99 dB, og við Batahylin í Miðvági, ið svarar til nýggja Idéhúsið á Hálsi, var talið 90 dB, meðan Flogvallarnevndin bert fekk 55 dB á Argjað, t.e. 1,2 km frá teirra flogvølli. Hingvein var gott samsvar millum minar málingar og tær almennu ljóðmyndirnar (footprint) hjá ymiskum flogferum, si mynd.

Í brotinum við viðmerkingini hjá Christian Svane (fjórði teigur á fyrstu síðuni) skal aftaná at miðaltíð koma fyrri fyrri ferð, standa fyrri eitt heilt samdøgur. T.e. at eitt flogfar, sum gevur eitt

óljóð uppá 90 dB ... Hetta brotið skuldi ljóða soleiðis:

Fyrri at fáa greiðu á hesum, setti eg meg í samband við Christian Svane, stjóra á Lydtæknisk Institut, ið hevði gjørt metingarnar fyrri Flogvallarnevndina, og spurdi um møgulega frágreiðing um munin. Júnur, segði hann, munurin var tann, at meðan eg hevði mált óljóðið frá hverjum einkultum flogfari, eins og tær almennu ljóðmyndirnar (footprint), vóru teirra metingar miðaltíð fyrri eitt heilt samdøgur. T.e. at um eitt flogfar, sum gevur eitt óljóð uppá 90 dB í eini frásteðu av 12 km frá flogvøllinum, so vil hetta útroknað upp á eitt heilt samdøgur møgulega bert geva eitt óljóð uppá 40 dB ½ km frá flogvøllinum, tí restina av samdøgninum er onki flogfar við vøllin.

Karl Johan Nielsen skoytir uppi, at á tí í greinini nevnda 90 dB hámarkinum verður oyrnavernd kravd og at hetta óljóð samsvarar við gangin í maskinakerihallinum á flakavirkjunum ella við gangin frá grótboring við kompressarum.

Blaðstj.

lætting

Nr. 74 3

Maktsjúkir filosofar

Tað verður nógv tosað og skrivað um ta sosialistisku herferðina mótevigs alt og øllum. Tað er ikki tað ting, sum hesir löggu filosofar ikki blanda seg uppi.

Tað varð nógv gjørt burtur úr Ráfiskagrunnum, tá hann varð stovnaður í 1975. Menn vóru ósamdir um, nú hetta var at sosialisera alla fiskivinnuna ella ikki. Nú fylliggja úrslitini, og fiski-floin er so líla fyrri sum ógandið áður.

Nú, 13 ár og hálsan annan mánað seinni, verður av álvara lagt eftir flakavirkjunum, við burtur úr vón og viti, at skúgva alla löggevna um ráfiskaprisir til vikis og áseta eitt eykagjald upp á 30 oyru kg ráfisk. Sum um at tænastumennin í Landsstýrinum við lögmanni á odda, kunna seta Løgting og fólk til síðis við diktatoriskum bodum, at áseta slík gjöld, uttan heimild úr Løgtinginum, og vitandi at hetta er monsturingur fyrri hesi virkir.

Annað titakið í hesi sosialistisku herferðini er at tjóðartaka Føroya Fiskasølu og selulíðið annars, við at leggja part av studingsskipanini í selulíðið. Sum um at hetta, við at flyta trupuleikanen úr einum húsi í annað, loysir trupuleikanar í vinnuni. Sjálvandi vita vit hvat liggur aftanfyrri. Tjóðartakan av Fiskasøluni bleiv roynd í 1975, og nú verður so roynt áður ferð.

Eydnast hesi tiltekni, eru flakavirkir og søla av fiskavörum eisini farin út í Tinganes og verða styrd háðari.

Hetta merkir, at tann fullkomna tjóðartakan av høvuðsvinnuni er farin fram, og verður styrd av nekrum

óroyndum persónum í Tinganesi.

Tá eg loysir mær at siga, at óroyndir persónar gera um seg, so liggur í hesum, at felagsnevnanin í øllum politiska leiknum eru nakrir fíar, sera vinstrahallir akademikarar, sum sita aftanfyrri forhagði og hála í træðirnar, soleiðis at úrslitið verður teimum eftir vildi.

Tað er ikki spurningurin um, hvat tænar samfelagnum best, men hvør skal styra.

Sjálvandi vita vit, at starvsfólk í selulíðinum er munandi betri til at rokja søluna av fiski enn nakar persónur í Landsstýrinum.

Sjálvandi vita fólk eisini, at leibslan og starvsfólk á Baccalo, Kjølbro og Tveoyrar Flakavirki hava munandi betri skil á framleiða fiskavörum enn Atli Dam og Kjartan Hoydal.

Her er ikki spurningurin um at gera hvat landi og fólkini er til gagns. Her er talan um maktsjúku og dominans, og útspekið kemur alla tíðina frá somu síðu, nevniliga Landsstýrisins.

Kampurin stendur ikki í millum vinstra og hægara, men í millum alment lant funkcionær óðrumeign og hin vanligu fiskarar, keypmannin hinumegin — um keypmannin so eitur skipari, flakavirkistjórn, fiskaselusjón ella er vanligur keypmannur annars.

Fyrri at skilja hugtakið sosialisering, betur, so er spurningurin einfaldur tann, um vit í Føroyum skulu lata eitt sera tjóðingarmikið áberandi upp í hendurnar á nekrum persónum, sum ógandið hava fingist við hetta arbeiðið áður.

Tað er ófatligt, at mennu umboðin í staðin

ikki gleðast um, at vit eiga eitt so sterkt selulíð.

Tað er líka so ófatligt, at landsins stýri ikki fróist út, at okkara selulíð eynar at fáa teir bestu fiskaprisar.

Men tað tykist at hava stóra áhuga, at sleppa at styra hesi fyrtektu sjálvi, uttan at hava royndir á hesum øki.

Vit kenna einki til hesar persónar, annað enn at alt tað teir nerta við verður til stór undirskot, trotabúgv og kreivjan eftir meira peningi frá fólkunum.

Tað hevur verið gamalt síður í Føroyum, at kundi tú vísa hegni og á annan hátt gera teg galdandi til frama fyrri ávita vinnugrein, hevði tú góðar møguleikar fyrri at fáa størri ábyrgd innan fyrri hetta øki.

Men hjá hesum alment læntu filosofum er óðrvis. Altan á at hava koyrt okkum landið út á sjógv, leggja teir eftir tí síðsta partinum, sum eftir er av vinnulivinum, uttan at hava teir

allarminstu royndirnar innan fyrri arbeiðslika tala er um. Okkurt undantakið er, eitt nú Blue North í Kollafirði og svartkjaftafatitakið, men hesi tiltek havi eg ikki hug at kommentera nærr.

Tað man vera met í sjálvsgeið soleiðis við politiskum svøði í hond leggja eftir føroyskum vinnuommonum, uttan sjálvið at hava avrikað nakkað á okjnum, uttan at stramma taktið politiskt og annars brúka pening í eyst og vest.

Óðrvisi var, tá forfedrarin ríddu fyrri borgum, og tosaðu um at gera víðar karmar fyrri vinnuliv at arbeida innanfyri.

Allar ávaringar frá Fiskasøluni, bankunum og donsku víðommonum hjá statsministerarum um misjavnin í inntekum og peningangfyrstu, hava verið skúgvadar til vikis, og peningur verður framvegis nýttur sum ógandið áður.

Standandi yvir fyrri hesum veruleika at samfelagsbúskapurin stendur og rillar, røkkur fantasiar grublarans ikki longur enn at geva Fiskasøluni ábyrgdina tí hon hevur selt ov illa, og so leggja ólógligt eykagjald á okkara tíðindu flakavirkir.

Soleiðis sum hesin innari partur í einum maktsjúkum sosialistiskum reidri hevur styrt okkara samfelag og gjørt okkara fólk til skammar, vildi eg mett, at Landsstýrið og Løgtingsið eru sjálvskrivið at fara til húsi til ósetta tíð.

Vit áttu heldur at sett nakrar vanligar føroyskar keypmenn í Tinganes, og úrslitini, tann rætta vegin, vildi skjón verði at sæt í sjónarringinum.

J. Vágadal.

bera fiskaprisir millum lond beinleiðis, men mesta av tí tilfari, landsstýrið hevur kunnað fingið fatur á, bendir á, at Føroya Fiskasøla hevur tikið eitt størri prisfall enn aðrar stórar selufyrirtekur í Norðuratlantshavi, og tykist tað sum at summi sløg, serliga kongafiskurin, hepnast illa. Kongafiskur er mettur at kosta ráfiskagrunnum uml. 55 mió. um einki varð gjørt.

Jørmund Vágadal hevur loyvi at kalla tað sum hann vil fyrri maktsjúka sosialistiska heimsspeki, men um hetta er navnið hann setur á royndirnar hjá landsstýrinum at forða fyrri at ein rokning til landskassan, sum varð mett at vera 20 mió., veksur nærri teimum 200 mió., so man ein meiriluti í Føroyum halda, at navnið spillir ongan, og landsstýrið hevði uppiborið meira ábreiðslur um tað einki gjørdi.

Eg haldi Jørmund skuldi fyrst hugsað um at sett góðar keypmenn á Fiskasøluni, áðrenn hann fer at seta teir út áðrastaðni. Tað var próvfast ávíst á fiskivinnutinginum 1986, at fiskasølan er ófør tá tað kemur til at selja vælkendar vörur av dyrastu fiskasløgnum, men hevði væl verri úrslit, tá tað kom til biligari fiskasløg, sum upsa og kongafisk. Vit vita at hon